

בית מדרש • הוצאה לאור

נהגות דשמעתה

גליון אקטואלי מרתק מבית היוצר של אש התורה

לעילוי נשמת הגאון המופלא צנוע ומעילי - רבי שלמה ב"ר מאיר שפיידא זצ"ל

מהדורת
זכרון
שלמה

האם צריך פרוזבול על 'תכנית חיסכון לכל ילד'?

לתבוע וליגוש את החוב. ואם כן קטן שאינו מחוייב במצוות אינו מוזהר שלא ליגוש אותו.

אולם גדולים בני י"ג שעדיין לא הגיעו לגיל י"ח, הזקוקים בודאי לעשות פרוזבול על חובותיהם, בהם יש לדון שצריכים לעשות פרוזבול כדי שלא יישמטו חסכוניותיהם.

אך נראה להכריע שאין

נצרך כאן פרוזבול, משום שהכספים המופקדים בקופת הגמל אינם מוגדרים כהלוואה, אלא נחשבים ממונו הגמור של הילד. שהרי מטעם זה עוררו בשעתו רעש גדול לשים לב שיהיו הכספים מושקעים במסלול הלכתי כשר, מפני שנחשב כספו הגמור של הילד שקופת הגמל מטפלת בו ומשקיעה עבורו, שלא כהפקדת כסף בבנק, שאין מקפידים מה עושה הבנק עם הכסף, משום שמלוה להוצאה ניתנה ואין נוגע למלוה במה משקיע הלווה את כספי ההלוואה. ואם נחשב הכסף לממונו הגמור של הילד, אין כאן הלוואה ואין צורך לעשות פרוזבול.

ואף שקופת הגמל במסלולי הלכה משקיעים את רוב הכסף באגרות חוב ממשלתיות, ואם כן לכאורה הוא כהלוואה בשליחות הילד, מכל מקום המציאות היא שהשקעות אלו נעשות באג"ח עם טווח ארוך, ואם כן הוא מלוה לעשר שנים שאי"צ פרוזבול.

ומיעוט הכסף שאינו מושקע באג"ח, בדרך כלל הוא נשאר מזומן, וכבר נתבאר שאין צריך ע"ז פרוזבול, דהוי ממונו הגמור של הילד.

לפני כחמש שנים נפתחה 'תכנית חיסכון לכל ילד', בה מופקד על ידי משרד האוצר סכום חודשי עבור כל ילד בישראל לקופת גמל, קופת הגמל משקיעה את הכסף בהשקעות מניבות רווחים, ובהגיע הילד לגיל 18 ניתנת לו האפשרות למשוך ולהוציא את הכסף שנצטבר בחשבון.

ויש לדון, האם משום כך זקוק כל ילד לעשות 'פרוזבול', כדי שלא תחול 'שמיטת כספים' ותשמט את כספי חסכוניותו, וייאסר לתבוע אותם בבוא העת?

והיה מקום לטעון, שכיון שאין אפשרות למשוך את הכסף

מסקנא דשמעתה

נידונים אקטואליים בראי ההלכה

רב המכון דבי צבי רותן שליט"א - מורה הוראה וראש כולל גני אילון - אחיסמך

עד גיל 18, אם כן הרי זה כמלוה לעשר שנים שאין השביעית משמטת, מפני שעדיין לא הגיע זמן הפירעון.

אך יש לדחות, מפני שאמנם אין אפשרות למשוך ולהוציא את הכסף עד גיל 18, אבל יש אפשרות לתבוע את קופת הגמל להעביר את הכספים לקופת גמל אחרת. ונמצא שהכסף בשליטת הילד [או הוריו, המשמשים לו כאפוטרופוס] להחליט היכן יהיו הכספים מופקדים. ואם כן הרי זה כמלוה שניתן לתביעה בכל עת, שהשביעית משמטת אותו.

[ובאמת יש להסתפק באופן המצוי מאד, שנותנים הלוואה עם תאריך פירעון מסויים. אך מוסיפים 'ובתוך הזמן אם יידרש', שבכך נוסף למלוה אפשרות לתבוע את החוב לפני תאריך הפירעון כפי צרכיו. האם חוב כזה זקוק לפרוזבול, מאחר שניתן לתבוע בכל עת, או שמא נחשב כמלוה לעשר שנים כיון שיש זמן פירעון מוגדר בעוד תקופה. ולכאף הנידון שלנו דומה ממש לאופן זה, שיש תאריך פירעון לאחר 18 שנה, ומכל מקום ניתן לתבוע את הסכום כדי להעבירו לקופה אחרת לפי דרישה. ולא מצינו בפוסקים דברים מפורשים בזה, אלא רק בפוסקי זמנינו מצינו שנסתפקו בזה].

ובנוגע לקטנים פחות מ"ג שנה, יהיה הדבר תלוי במחלוקת הפוסקים, אם שביעית משמטת חוב של קטן [ע"י מנחת חינוך תע"ג, ותומים ס"ז כ"ה שנחלקו בזה]. ושורש הנידון אם שמיטת כספים עניינה פקיעת גוף החוב מכח אפקעתא דמלכא, וזה שייך אף בקטן. או ששמיטת כספים אינה מפקעת החוב אלא רק חובת ניהוג כלפי המלוה, שלא

לקבלת הגליונות וחומר מרתק נוסף שלחו בקשה ל: A9768552@gmail.com

צורתא דשמעתתא

סקידה מקיפה של סוגיה הלכתית

הרב מנחם אדלר - ראש בית המדרש

פעולות המותרות ביום טוב - בהגבלה של סיר או כיס אחד

מלאכות האסורות בשבת הותרו ביום טוב לצורך אוכל נפש, אך דוקא לצורך יום טוב, אבל אין היתר לבשל ביו"ט לצורך ימי החול שלאחריו. ומכל מקום הותר לעשות כן באופן של **ריבוי בשיעורין**, היינו שמוסיף בכמות האוכל המתבשל לצורך יום טוב עוד חתיכות לצורך חול. שמאחר והכל מתבשל על ידי פעולה אחת הנעשית לצורך יום טוב, אין איסור בריבוי כמות השיעור עבור ימי החול (ארוח תקי"ג ב').

אם צריך שייכות בין החתיכות שנעשית בהם המלאכה

בשמירת שבת כהלכתה (פלי"ב הע"ז ופלי"ג הע"ב) הביא מהגרש"ז אוירבך זצ"ל, כי כל ההיתר לרבות הוא דוקא **באותה קדירה**, אבל אסור להניח שתי קדירות נפרדות אחת ליו"ט ואחת לחול, ולהדליק תחתיהם להבה אחת בפעולה אחת. משום שההיתר לרבות נאמר על **הוספת** כמות, וכדי שייחשב תוספת צריך שיהיה שייכות בין התוספת לעיקר.

כמו כן עורר הגרש"ז (שש"כ י"ט הע"ז), שמי שלוקח ממחטה בכיסו ויוצא עמה לרשות הרבים ביו"ט, יבדוק בשאר כיסי בגדיו, כי לפעמים יש בהם עוד ממחטה, ונמצא שמוציא אחת מהן שלא לצורך יום טוב. ואין להתיר הוצאת שתיהן יחד מטעם ריבוי בשיעורין, מפני שלא שייך היתר ריבוי בשיעורין אלא אם מוציא את שתי הממחטות **בכיס אחד**, מה שאין כן כשכל ממחטה בכיס אחר ואין שייכות בין התוספת לעיקר, אין שייך בזה ההיתר של **ריבוי בשיעורין** (שש"כ י"ט הע"ז, שלחן שלמה יו"ט ב' עמ"נ, ובהליכות שלמה תשרי עמ"נ רלא הע"ז 96 הוסיפו מרשימות הגרש"ז, שנכון להזהיר על כך, כי מצויה המכשלה בזה). **מענה נחוד חידה**: כיצד ייתכן שאותו אדם באותו מקום הולך עם שתי ממחטות בכיסו, והיה אם נמצאו שתיהן בכיס האחד - היתר ייבאמר לו. אך אם תהיה האחת בכיסו והשנייה בכיס האחר, יעבור באיסור תורה.

אולם זהו לפי מה שנקט הגרש"ז שההיתר לרבות נאמר על **'הוספה'**, ועל כן זקוקים אנו שיהיה שייכות בין התוספת לעיקר [וטעם זה מיוסד על דברי הר"ן בביצה י"ז, שכתב דטעם ההיתר לרבות מפני ש'תוספתו של דבר כמוהו']. אולם מצינו בפוסקים שיטה נוספת, שיסוד ההיתר בריבוי הכמות הוא מפני שנעשית הפעולה בשתי הכמויות **בזמן אחד**, ומאחר וכל כמות בפני עצמה יש לה סיבה להיתר [שהרי אם היה מבשל רק את התוספת, היה בה היתר משום שנצרך לאחת מהכמויות לצורך יו"ט], אי אפשר להחליט על אחת מהן שיש איסור בעשייתה, מאחר שנעשו שניהם **בבת אחת** (והיינויהו מפקת' = איזה מהם תוציא ותאסור).

ומטעם זה נקטו האחרונים לשיטה זו, שמותר לבשל **שתי קדירות נפרדות** אחת ליו"ט ואחת לחול, כל שמדליק את האש תחת שתיהן **בבת אחת**, ודלא כהגרש"ז. (אחינואר ח"ג ס"ה ח', חלקת יואב ארו"ח כ"ה, קוב"ש ביצה מת, וח"ב סי' ל"ג אות'ו, קהלות יעקב ח"ח ס"ס י"א, אשר לשלמה ביצה כא, אגרות משה ארו"ח ח"ה ל"ה. ע"ש שנקטו כן בביאור דעת הרשב"א. והאריך בדרך זו במחזה אליהו סי' ל"ה).

אם צריך שכל חלק מהכמות יהיה ראוי מצד עצמו להיות

כתב באגרות משה (ארו"ח ח"ב ק"ג), שמותר לצאת ביו"ט לרה"ר עם חפיסת סיגריות שלמה הגם שיודע שלא ישתמש ביו"ט אלא בחלק ממנה, שתוספת הסיגריות הוא ריבוי בשיעורין שמותר ביו"ט [וזהו לפי שיטתו שיש היתר לעשן ביו"ט, ואין כאן המקום לדון בפרט זה]. ובשמירת שבת כהלכתה (פלי"ג ו') הביא דבריו, והוסיף בהערה (יד) שלפ"ז מותר גם לצאת ביו"ט עם צרור מפתחות שיש בו מפתח שאינו זקוק לו ביו"ט, שריבוי המפתחות הוא ריבוי בשיעורין ומותר ביו"ט.

אמנם בקובץ 'עם התורה' (מהדריב ח"ט) נדפס מכתב הגר"מ פיינשטיין זצ"ל לנכדו (והועתק באגרי"מ ארו"ח ח"ה לה), שכתב לחלק בין סיגריות למפתח, שדוקא סיגריות מותר לרבות משום שכל אחת ראויה ליו"ט, משא"כ צרור מפתחות אם יש בו מפתח שאינו נצרך ליו"ט לא שייך בזה ההיתר של ריבוי בשיעורין, ומחוייב להוציאו מן הצרור קודם שיצא לרשות הרבים. וסיים שהראו לו דברי השש"כ שכתב לדמותן, וכתב על זה "ולענ"ד לא דק, שבמפתחות מסתבר לאסור, וכדהוריתי כן למעשה כדלעיל".

ונידון זה תלוי גם כן בשתי הדרכים שנאמרו בטעם ההיתר. שאם יסודו במה שנעשה הכל **בבת אחת**, שמאחר ושתי הכמויות ראויות להיתר אי אפשר להחליט על אחת מהן לאיסור, פשוט וברור שכל זה שייך רק כאשר שתי הכמויות ראויות להיתר, וכדעת האגרות משה. [ואזיל לטעמיה כמובא בשמו לעיל, שאין צריך שייכות בין הכמויות, וגם בשתי קדירות מותר]. אך השש"כ לשיטתו, שהטעם מפני שההיתר שיש על העיקר חל גם על התוספת, אם כן יש מקום לטעם זה גם כאשר התוספת מצד עצמה אין לה היתר.

ויש להביא ראיה לשש"כ מדברי נתיבות המשפט (סי' צ"א), שכתב בנוגע לאיסור כניסת המלוה לביתו של הלווה לקחת משכון, שאם בנוסף להלוואה יש למלוה פיקדון בבית הלווה, ומותר לו להיכנס לביתו לקחת את הפיקדון. אם נכנס לבית הלווה לקחת את הפיקדון יכול באותה הזדמנות ליטול גם משכון עבור ההלוואה ולצאת. וביאר כוונתו באמרי בינה (שבת י"ב) שההיתר הוא מטעם ריבוי בשיעורין. ומבואר ששייך היתר ריבוי בשיעורין אפילו שאין בתוספת סיבה להיתר מצד עצמה, שהרי אין שום היתר בנטילת המשכון, ומכל מקום כיון שהותר לו להכנס בשביל הפיקדון מותר לרבות את הכמות שנוטל עמו החוצה ולקחת גם משכון עבור ההלוואה.

ויש לדון על פי זה במי שנכנס לו כסף לבנק לאחר עשיית הפרוזבול, שכעת אינו יכול לתובעו משום 'לא יגוש', כיון שחלה עליו שמיטת כספים. האם יועיל שימשוך בפעולה אחת או שיתן פקודה לבצע העברה לחשבון אחר סכום גדול **בהעברה אחת**, כך שהפעולה תתבצע גם על כסף שעשה עליו פרוזבול וגם על הסכום שנשמט. האם יועיל כאן ריבוי בשיעורין כמו בדין של הנתיחה"מ. והמעין ישכיל את הטעם לחלק בין המקרים].

צורתא דשמעתתא

סקידה מקיפה של סוגיה הלכתית

הרב מנחם אדלר - דאש בית המדרש

קדושת שביעית בגידולים שאינם 'פרי'

קדושת שביעית בלולב

נקטו הפוסקים להלכה שאין קדושת שביעית בלולב! גם משום שהעיקר כדעת רוב הראשונים שאין בו קדושה [כמובא להלן], וגם משום שהדעות שיש בו קדושה מבוססות על כך שיעודו של הלולב להשתמש בו כ'מטאטא' לכבד את הבית (רש"י ור"ח סוכה מ), ובימינו אינו עומד לכך. [ומי' המהרי"ל דיסקין חשב לקדושה בלולב, במקום שאפשר להחמיר²].

קדושת שביעית בהדס

קדושת ההדס תלויה בסיבת נטיעתו. ויש להבחין בזה בין שלוש מקרים. א. אם ניטע לצורך נוי או מצוה בלבד, כגון לשימוש בארבעת המינים, אין בו קדושה. ב. ניטע לריח בלבד, יש בו קדושה גם אם נקטף לארבעת המינים. ג. ניטע על ידי אדם ולא נחשב כניטע למצוה, שבמקום שהמצוה להריח וליהנות אין שייך הכלל 'מצוות לאו ליהנות ניתנו', וכמשיכ הביאהו"ל (רס"ד ו) לענין נר שבת, דכיון שהמצוה ניתנה לעונג אין שייך בזה 'מצוות לאו ליהנות ניתנו'. ג. ניטע על דעת שישתמשו בו או לריח או למצוה, וכך אם ניטע סתם, קדושתו תלויה במחשבת הקוטף בשעת לקיטה, אם נקטף למצוה אין בו קדושה ואם לריח יש בו קדושה.

ועי' בהערה לעיל, דאף המהרי"ל דיסקין שחשב לקדושה בלולב היקל בהדס. וביארו האחרונים טעמו מפני שההדסים שמשמשים בהם לסוכות ניטעים לצורך המצוה. [ומה שבלולב לא היקל מטעם שניטעים למצוה, יעוי' ז"ו ה"א (פ"א ה"א) אות ל"א ד"ה (הנה) דגם הניטעים למצוה עומדים לכבד בהם את הבית אחר שתיעשה בהם מצוות, דהאיסור להשתמש בהמצוה אינו מן הדין, ע"ש]. ועי' גם בנתיב השמיטה (שם) בשם החזו"א, שנוהגים למעשה שאין בהדסים קדושת שביעית.

הטעם שאין קדושה בלולב - אין קדושה אלא בפרי ולא בעצים בעלמא

מה שאין קדושה בלולב, הגם שמיועד לשימוש המהווה סיבה לקדושת שביעית [לכבד בו הבית], נתבאר הטעם ברשב"א (ב"ק קב) בשם הראב"ד, שלדעת חכמים אין שייך קדושה בעצים כלל, אפילו בעץ העומד לשימוש המהווה סיבה לקדושה [שהנאתו וביעורו שוה]. דבעינן דוקא פירות דהוו מידי דאכילה, דומיא ד'לאכלה', ולא עצים. והסכים עמו הרשב"א.

וכך מתבאר בדברי ראשונים רבים, שדבר שהוא 'עץ בעלמא' אין בו קדושה אפילו כשעומד לשימוש המהווה סיבה לקדושה, שאין קדושה אלא ב'פרי' [עי' בהערה לשונות הראשונים והמקור להלן]. וביארו האחרונים (שערי עיון סי' י), שלא נתקדשה אלא 'תבואת השדה', כנאמר (ויקרא כה) "שש שנים תזרע וגו' ואספת את תבואתה..." "ובשנה השביעית... תהיה כל תבואתה לאכול". ומבואר שלא דיברה תורה אלא על תבואה, דהיינו הפירות שמניבה השדה. ועצים הם כקרקע, שאינם 'תבואה' אלא מגדלי התבואה.

דיו של עפצים לכתיבת סת"ם

דיו של עפצים (בימינו נעשה בעיקר מעפצי עץ האלוף) המשמש לכתיבת סת"ם, נחלקו הפוסקים אם יש בו קדושת שביעית. במשנת יוסף (ח"א סי' לב) הביא מהרש"ס שיש בעפצים קדושה. אולם בדרך אמונה (פ"ה ח"ח בביאהו"ל ד"ה שמדליק) דחה, דאין כוונת הרש"ס לזה. ובמנחת שלמה (מ"ב ונ"א יג) צידד שאין בהם קדושה מפני שעומדין רק למצוה, ומצוות לאו ליהנות נתנו, ונמצא שלא עומדים לשמש להנאה.

אולם ע"פ הנתבאר יש ליתן טעם נוסף שלא יהיה בהן קדושה. שכן מציאות היוצרות העפצים אינה כפרי של העץ, אלא נעשית על ידי עקיצת חרקים, הגורמת גירוי של גדילת הגזע במקום העקיצה. ונמצא דהוי עץ בעלמא, ויסודו רבותינו דליכא קדושת שביעית אלא בפרי ולא בעץ.

רהיטי עץ

החזון איש (י"ג ח) עורר בנוגע לרהיטי עץ, מדוע אין בהם קדושת שביעית. דבשלמא בזמן הגמ' היו העצים עומדים להסקה (שאין הנאתו וביעורו שוה) אך בימינו רובם עומדים לבנין ורהיטים אשר הנאתם וביעורם שווה, שמתבלים תוך כדי שימוש, ומדוע אין בהם קדושה. וכתב במנחת יצחק (ח"ח סי' ק"ב) דלשיטת הרמב"ם הרשב"א והראשונים הנ"ל, דכל שהוא עץ בעלמא ואינו פרי אין בו קדושה, מבואר היטב הטעם שאין קדושה ברהיטים.

¹ עי' משנת יוסף (שרת ח"א סי' כ"ח) שהעתיק דברי רבותינו, הגרא"צ רוזנטל, הגר"י דינקלס, הגר"ש אוירבך ובעל שבט הלוי, שנקטו כולם פה אחד דאין בו קדושה. וכך נקט גם במנחת ח"ח סי' ק. ובשבט הלוי (ח"א קפ"א) העיד גם בשם החזו"א שהיה פשוט לו שאין קדושה בלולב, וכך הביא בשם החזו"א גם בנתיב השמיטה (י"ד א), שלמעשה נוהגים שאין קדושה בלולב. [ובדרך אמונה פ"ה ח"א בביאהו"ל הביא דלעצמו החמיר החזו"א שיש קדושה בלולב].

² כ"ה בצץ הקדוש (סי' ט"ו) בשם מהרי"ל דיסקין, שהורה לסוחרים להבליע דמי האתרוג בהדס ולא בלולב, דאף שיש להקל שאין קדושת שביעית בלולב, כמבואר בפי"מ ובר"ב, מימ להבליע בהדס עדיף טפי, ומבואר דתנו שיש להחמיר בזה כשאפשר. אך הנה בדרך אמונה פ"ה ח"א הביא ששמע כי יש מקומות אצל הערביים משתמשים גם היום בלולב לטאטא, אלא שאין בזה נפק"מ לדיון כיון שאינו כן במחזורותיו. ולפי' אפשר שחומרת המהרי"ל הייתה מפני שבתקופתו היו מצויים ביניהם ערביים שהיו משתמשים בלולב לטאטא. ועי'. ובשבט הלוי (ח"א קפ"א) העיד בשם החזו"א שהיה פשוט לו שאין קדושה בלולב, וסיים "והחמיר יחמיר לעצמו, וברוך יאמרו לעומתו. אבל המקילים יש להם עמוד ברזל לסמוך עליהם".

ובדרך אמונה (פ"ה ח"א בביאהו"ל) כתב, שגם לחוששים בו לקדושה מותר לעשות ממנו טבעות וקושיקלאן, דאין זה מפקיע אותו משימושיו כיון שיכול לפרק את הקושיקלך. וצ"ע מה שכתב כן לענין טבעות, שהרי באופן המצוי חותכים את הטבעת בשעת הכנתה, ומפקיעה משימושה. עוד כתב שם בנוגע לשריפת הלולב בערב פסח, שלחוששים בו קדושה אין לשרופו אלא איך נתייב לגמרי ואינו ראוי להשתמש בו.

³ כ"ה בפירוש רבינו גרשום (בכורות לא) דלולב אין בו קדושה מפני שאינו פרי. וכ"ה בפסקי הרי"ד (סוכה מ) שאין קדושה אלא בפירות ולא בעצים. וכ"ה ברע"ב (שם) דאין בו קדושה מפני שעצים בעלמא הוא. וכ"ה ברד"ב על הרמב"ם (פ"ה שמיטה ח"א) דלולב אינו קדוש "שהרי אינו פרי, אלא חריות של דקל". וכתב בצץ הקדוש (סי' טו) דהיינו כמבואר ברשב"א וראב"ד, דליכא קדושת שביעית אלא בפרי ולא בעצים. וכך נקטו בדעת הרמב"ם במנחת יצחק (ח"ח סי' ק) ובמנחת שלמה (שביעית פ"א), והאריך לייסד ולבאר כלל זה בשבט הלוי (ח"א קפ"א). [ומקור לשיטת הרמב"ם והראשונים דלקדושת שביעית בעינין שם 'פרי', כתב הגר"ב פוברסקי (נתיבות ההלכה שביעית ב) שכך עולה מנדה דף ח. אשר בכלל הסוגיא שם מתבאר דבעינין לקדושת שביעית שם 'פרי', ומיושבת תמיהת התוס' שם שעמדו בזה. התוס' לטעמייהו אזלי בב"ק קא. וס"ל שיש קדושה בעצים כאשר עומדים לשימוש המהווה סיבה לקדושה, ודלא כרשב"א והראשונים הנ"ל]. ולסיכום יש לציין, שבכפופת תמרים ובתת"ס בסוכה שם נתקשר בטעם העדר הקדושה בלולב, וכתבו הטעם משום דאליין בתר רוב עצים שעומדים להסקה. ולדברי הראשונים הנ"ל אין צורך בטעם זה, מלבד מה שהקשה על זה החזו"א (י"ג ח) דהא ניחא בזמנא, אבל בימינו רוב העצים אינם להסקה אלא לריחות, שהנאתו וביעורו שוה, ומדוע לא תחול בהם קדושה.

מה דעתכם?

תגובות מעט הקודאים

מחמת שהוא 'בריה'. יש לעיין בזה, שהרי בריה נחשב רק כשהדבר שלם, ובדרך כלל שומשום שעל הביגלה ניטלה קליפתו. האם באופן זה הוא עדיין נחשב שלם ויש בו דין בריה?

תגובת המערכת: אכן, מצינו שנחלקו בזה הפוסקים. דעת הפרי מגדים (אגרות, ריש אג' ג') דעדיין נחשב בריה, ודעת ערוה"ש (ר"י ד') שלא נחשב בריה. ויש לציין דנפק"מ בזה גם לארבע"ס שהוסרה קליפתו הדקה.

במה שהבאתם חילוק בין 'מיחוש בעלמא' לבין 'חולה שאין בו סכנה', שבמיחוש אין היתר ליטול משככי כאבים, אלא א"כ הוא בגדר 'נפל למשכב'. אשמח לדעת אם יש גדר ברור בפוסקים מה נחשב למעשה 'נפל למשכב' שמותר ברפואה. הרב יעקב דולגין

תגובת המערכת: בדברי הרמב"ן (תורת האדם) מבואר שמיחוש בעלמא הוא כאשר 'מתהלך בשוק כבריא', וכן בערוך השולחן (שכ"ח) כתב שנפל למשכב היינו שאינו יוצא מפתח ביתו. ומבואר לפי"ז שמצב כזה שבאופן הרגיל אדם נשאר בבית ואין לו כח להסתובב בחוץ, חשיב נפל למשכב. ועי' חוט שני (ח"ד) שהוסיף, דאפילו אם הוא מתאמץ ויוצא מביתו, אם באופן הרגיל במצב כזה נשארים בבית, חשיב כנפל למשכב הגם שנתאמץ לצאת לתפילה וכדו'.

מה שכתבתם לדון על שוקולד עם צימוקים. שאם אכל צימוק שלם, ופחות מכזית מהשוקולד, נכנס לספק חיוב ברכה אחרונה [על העיץ] על הצימוק, מפני שהוא נחשב 'בריה', ולא יוכל להיפטר אלא אם ישלים לכזית מדבר שברכתו 'על העיץ'.

הנה יצאתם מנקודת הנחה, שלא יועיל לאכול כזית מדברים שברכתם 'נפשות', מפני שרק ברכת 'נפשות' של כזית מהשוקולד בכוחה לפטור את הצימוק, מפני שהוא טפל לשוקולד, אבל 'נפשות' של דבר אחר לא יועיל לפטור את הצימוק.

אך יש מקום לחלוק על הנחה זו, מפני שגם כאשר יאכל דבר אחר ויתחייב בברכת 'נפשות', הרי ברכת 'נפשות' זו תחול גם על הפחות מכזית שאכל מהשוקולד. ומתוך שתחול על השוקולד יש לומר שתחול גם על הצימוק הטפל לשוקולד, ואם כן שפיר יועיל להתחייב ב'בורא נפשות', ואינו חייב לחזור אחר דבר שברכתו 'על העיץ'. הרב א. ש.

דברים יפים מאוד! רק מה שכתבתם על ביגלה עם שומשום, שבאכילת ביגלה אחד נכנס לספק חיוב ברכה אחרונה משום השומשום שנמצא על הביגלה, שיש בו ספק חיוב ברכה

האם מותר להרכיב ילד על הכתפיים בשמחת תורה? ואין מותר להיכנס לסוכה בליל החג?

קושיא א': יש לעיין במה שנוהגים בשמחת תורה להושיב הילדים על הכתפיים, שהרי יש איסור לשבת בפני הספר תורה בשעה שהולכים עמו סביב לבימה, וא"כ לכאורה ישיבת הילד על כתפי אביו בפני הספר תורה אסורה.

ועי' בערוך השלחן יו"ד רמ"ב סעיף ט"ז דרכוב כמהלך נחשב עומד ולא יושב, ועל כן היושב ונוסע בקרון אין צריך לקום בפני רבו. אך קשה על זה מהש"ע אר"ח צ"ד ד' שמבואר דרכוב כמהלך לא נחשב עומד גבי תפילה.

קושיא ב': כתב החכמת שלמה (סי' תרל"ח) שאין להניח קישוט בסוכה בליל יו"ט, משום דהוי ביטול כלי מהיכנו. נלכאוי כוונתו שמיניח בבין השמשות, שאז הוי ביטול כלי מהיכנו משום דאמרינן מינו דאיתקצאי לביה"ש איתקצאי לכוליה יומא, והקישוט נעשה מוקצה, ומהאי טעמא הוי ביטול כלי מהיכנו.

אך לפי"ז יש לשאול, שמאחר ומבואר בסי' תרל"ח א' (ע"ש בביאור"ל) שהסוכה מתקדשת ונעשית מוקצה רק לאחר שישבו בה פעם אחת. אם כן **איך מותר להיכנס ולישב בסוכה**, הלא בכך הוא אוסר ועושה אותה מוקצה, והוי ביטול כלי מהיכנו. ומאי שנא מדברי החכמת שלמה שאסור להניח בה קישוט בליל יו"ט?

לתגובות: מייל: A9768552@gmail.com פקס: 077-470-4472

לעיון

שאלות מרתקות בהלכה המעשית בימינו

מזכרת נצח בהיכל השם

הגליון מוקדש לעילוי נשמות האשה החשובה

מרת חנה דבורה ב"ר יחזקאל שרגא ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

נהגות דשמיעתהא

ניתן להשיג את המאסף המרהיב גליונות תשפ"א [64 עמודי כרומו צבטוני וזרחק] + סט גליונות תשפ"ב חומר עשיר מרתק ומפתיח בהגשה בהירה ומומחשת בנקודות מכירה או במשלוח עד הבית דרך עמודות נדרים פלוס קופת מוכון אש התורה או בטלפון: 0799-690-776